

OKTOBER 2017

FACTSHEET

ROKEN ONDER VOLWASSENEN: KERNCIJFERS 2016

KERNPUNTEN

- In 2016 rookte iets minder dan een kwart (24,1%) van de bevolking van 18 jaar en ouder. Dit is een daling ten opzichte van 2015 (26,3%) en 2014 (25,7%).
- Het merendeel van alle rokers rookt dagelijks (77,1%); 22,9% rookt niet dagelijks.
- Volwassenen met een laag opleidingsniveau roken vaker (29,0%) dan mensen met een middelbaar opleidingsniveau (26,4%) of hoog opleidingsniveau (17,6%). Dit geldt ook voor dagelijks roken: respectievelijk 25,1%, 21,5% en 9,7%.
- Sigaretten zijn in 2016 net als in voorgaande jaren het meest gebruikte tabaksproduct (73,9%).
- In 2016 gebruikte 3,5% van de volwassenen 'wel eens' elektronische sigaretten en 5,8% gebruikte 'wel eens' waterpijp. Voor een deel was dit al langer dan 12 maanden geleden.
- Rokers roken gemiddeld 10,7 sigaretten per dag. Van de rokers is 16,9% een zware roker (gemiddeld 20 of meer sigaretten per dag).
- Van de rokers heeft 32,5% in het afgelopen jaar een stoppoging gedaan die 24 uur of langer duurde.
- In 2016 werd 23,3% van de volwassenen (elke dag) binnen blootgesteld aan tabaksrook van anderen.
- Van alle rokers, rookte 15,9% wel eens binnen in aanwezigheid van kinderen jongeren dan 18 jaar.

ACHTERGROND

Deze factsheet beschrijft kerncijfers over roken onder volwassenen in 2016. De cijfers zijn afkomstig uit de Leefstijlmonitor (zie kader op de volgende pagina), waarvan zowel de Gezondheidsenquête als de aanvullende module Middelen onderdeel zijn. De cijfers voor roken hebben betrekking op de leeftijdsgroep van 18 jaar en ouder. Dit sluit aan bij de Staat van Volksgezondheid en Zorg, die de kerncijfers presenteert voor het beleid van het ministerie van VWS (zie: <https://www.staatvenz.nl/kerncijfers/roken>). In 2016 zijn in de Gezondheidsenquête en de LSM-A Middelen gegevens verzameld onder respectievelijk 7.283 en 10.236 mensen van 18 jaar en ouder.

Subgroepen worden beschreven op basis van geslacht, leeftijd en opleidingsniveau. Opleidingsniveau is gedefinieerd als het hoogst gevolgd niveau bij personen

van 18-24 jaar, en het hoogst behaald niveau bij personen van 25 jaar en ouder. Opleidingsniveau is opgedeeld in drie groepen: laag opgeleid = basisonderwijs, LBO, MAVO, VMBO; middelbaar opgeleid = MBO, HAVO, VWO en hoog opgeleid = HBO of universiteit. Om ook het rookgedrag van personen jonger dan 25 jaar naar opleiding te kunnen rapporteren wijkt deze definitie hierin af van de CBS-definitie, die alleen gebaseerd is op het hoogst behaalde opleidingsniveau waarbij personen onder 25 jaar worden uitgesloten.

De factsheet geeft een beknopt overzicht van beschikbare gegevens uit de Leefstijlmonitor.

Meer resultaten zijn op te vragen bij het Trimbos-instituut (via LSpringvloet@trimbos.nl).

DE LEEFSTIJLMONITOR

Sinds 2014 draagt een consortium van gezondheidsinstituten bij aan 'De Leefstijlmonitor', een landelijke gegevensverzameling op het gebied van leefstijl-gerelateerde thema's, waaronder roken [1]. De gegevens over roken zijn afkomstig uit de Gezondheidsenquête, onderdeel van de kern van de Leefstijlmonitor, en een aanvullende module van de Leefstijlmonitor (LSM-A Middenen).

1) Gezondheidsenquête

De Gezondheidsenquête levert jaarlijkse kernprevalenties over roken onder de bevolking (volledige referentie: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor, CBS i.s.m. het RIVM en het Trimbos-instituut). De Gezondheidsenquête verzamelt sinds 1981 gegevens over de Nederlandse bevolking woonachtig in particuliere huishoudens, via een steekproef uit de Basisregistratie Personen. In de enquête worden diverse aspecten van gezondheid en leefstijl gemeten, waaronder rookgedrag. In deze factsheet worden cijfers vanaf het jaar 2000 gepresenteerd voor volwassenen van 18 jaar en ouder. In 2010 en in 2014 is de methode van gegevensverzameling gewijzigd, waardoor uitspraken over trends in afgelopen jaren niet mogelijk zijn [2]. Meer informatie over de onderzoeksmethode van de Gezondheidsenquête is te vinden op de website van het CBS [3].

2) Aanvullende module Middenen van de Leefstijlmonitor (LSM-A Middenen)

De aanvullende module Middenen van de Leefstijlmonitor LSM-A Middenen is een afzonderlijke tweejaarlijkse

dieptestudie (volledige referentie: LSM-A Middenen/Leefstijlmonitor, Trimbos i.s.m. RIVM en CBS). Hierin wordt nader ingegaan op de aard en frequentie van roken. In 2016 werd de LSM-A Middenen voor het eerst uitgevoerd in een aparte steekproef. Net als in de Gezondheidsenquête is de doelpopulatie van de LSM-A Middenen in Nederland woonachtige personen van 15 jaar en ouder die deel uitmaken van particuliere huishoudens. In deze factsheet wordt over de volwassen bevolking van 18 jaar en ouder gerapporteerd.

3) Vergelijking tussen resultaten Gezondheidsenquête en LSM-A Middenen 2016

Een aantal variabelen wordt op dezelfde wijze in beide monitors gemeten en deze kunnen daarom onderling worden vergeleken. Over het algemeen kan worden geconcludeerd dat, ondanks verschillen in steekproeftrekking, waarnemingsmode en vragenlijst, er nauwelijks verschillen bestaan in resultaten tussen de Gezondheidsenquête en LSM-A Middenen 2016. Het percentage dagelijks rokers onder de totale populatie is iets lager in de LSM-A Middenen (17,3%) dan in de Gezondheidsenquête (18,6%), maar er is geen verschil in dagelijks rokers onder de rokers. De overige prevalentieschattingen zijn vergelijkbaar. De kerncijfers in deze factsheet zijn afkomstig uit de Gezondheidsenquête, die de primaire bron vormt. Gegevens die niet beschikbaar zijn op basis van de Gezondheidsenquête worden vanuit de LSM-A Middenen gerapporteerd.

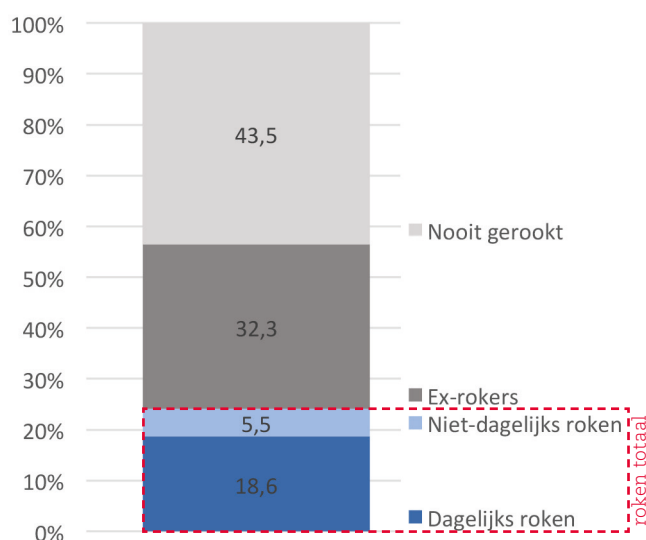
PREVALENTIE VAN ROKEN

Hoeveel procent van de volwassenen rookte in 2016?

In 2016 rookte bijna een kwart (24,1%) van de volwassen Nederlanders (zie figuur 1).

- Van alle volwassenen rookt 18,6% dagelijks en 5,5% rookt niet-dagelijks (zie figuur 1).
- Onder de rokers rookt 77,1% dagelijks en 22,9% rookt niet-dagelijks.
- Iets minder dan één derde (32,3%) van de volwassen bevolking is een ex-roker en 43,5% heeft nooit gerookt (zie figuur 1).

Figuur 1 – Prevalentie (%) van roken in de bevolking van 18 jaar en ouder. Peiljaar 2016.

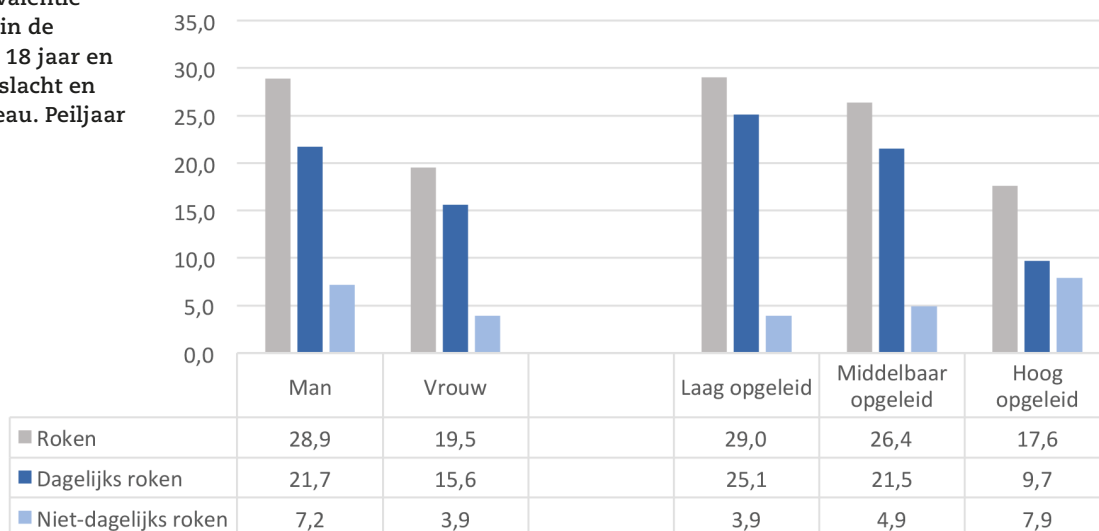
Noot: Dagelijks roken en niet-dagelijks roken telt op tot 'wel eens' roken (24,1%). Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor, CBS i.s.m. RIVM en Trimbos-instituut, 2016.

Wat zijn de kenmerken van de rokers?

Roken komt het vaakst voor onder mannen, laagopgeleiden en 'jongere mensen'.

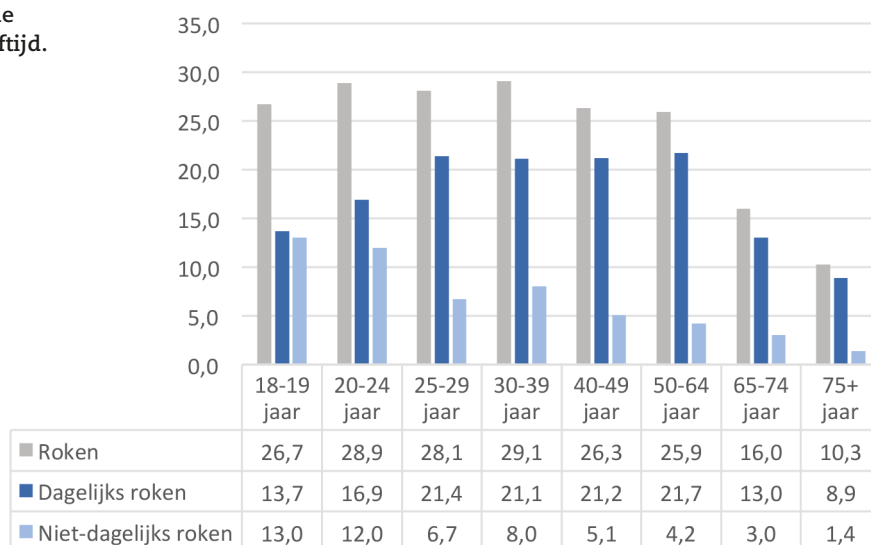
- Vrouwen roken minder vaak (19,5%) dan mannen (28,9%; zie figuur 2). Zowel dagelijks als niet-dagelijks roken komt minder vaak voor onder vrouwen (respectievelijk 15,6% en 3,9%) dan onder mannen (respectievelijk 21,7% en 7,2%).
- Roken komt het meest voor onder laagopgeleide volwassenen (zie figuur 2). Dit geldt voor zowel roken totaal (29,0%) als dagelijks roken (25,1%). Niet-dagelijks roken komt daarentegen vaker voor onder hoogopgeleiden (7,9%) dan onder laagopgeleiden (3,9%) of middelbaar opgeleiden (4,9%).
- In tegenstelling tot voorgaande jaren, zijn er in 2016 ook verschillen tussen laagopgeleide en middelbaar opgeleide volwassenen (zie figuur 2). Laagopgeleide volwassenen rookten vaker (29,0%) dan middelbaar opgeleiden (26,4%). Dit geldt ook voor dagelijks roken (respectievelijk 25,1% en 21,5%).
- Onder volwassenen vanaf 65 jaar wordt het minst vaak gerookt (10,3% tot 16,0%; zie figuur 3). Dagelijks roken komt het meest voor onder 25-64-jarigen (21,1% tot 21,7%).
- Volwassenen met een niet-westerse migratieachtergrond roken vaker (30,7%) dan volwassenen met een Nederlandse achtergrond (23,0%) of westerse migratieachtergrond (26,1%). Dit geldt ook voor dagelijks roken (respectievelijk 24,8%, 17,6% en 19,9%).

Figuur 2 – Prevalentie (%) van roken in de bevolking van 18 jaar en ouder naar geslacht en opleidingsniveau. Peiljaar 2016.

Noot: Dagelijks roken en niet-dagelijks roken telt op tot 'wel eens' roken. Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor, CBS i.s.m. RIVM en Trimbos-instituut, 2016.

Figuur 3 – Prevalentie (%) van roken in de bevolking van 18 jaar en ouder naar leeftijd. Peiljaar 2016.

Noot: Dagelijks roken en niet-dagelijks roken telt op tot 'wel eens' roken. Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor, CBS i.s.m. RIVM en Trimbos-instituut, 2016.

TRENDS IN ROKEN

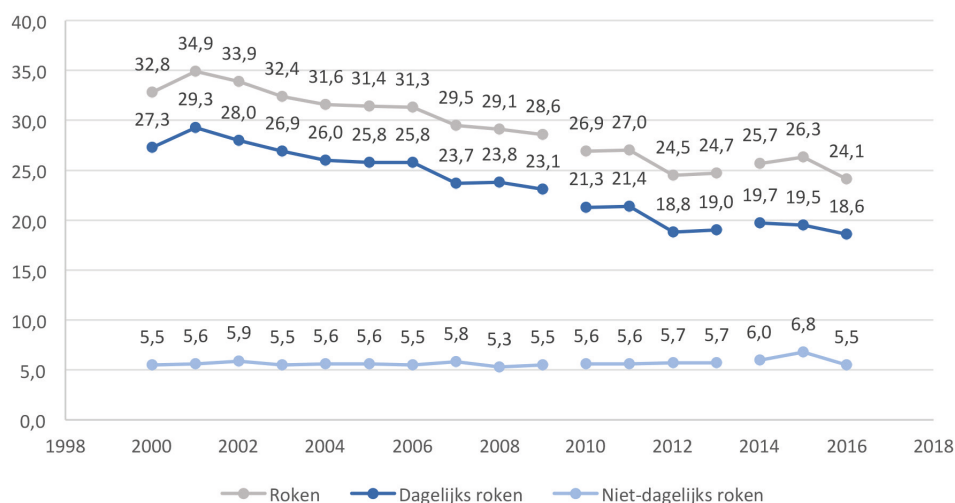
Neemt het percentage rokers toe of af?

Over het algemeen kan worden gesteld dat de rookprevalentie is afgenomen sinds 2014 (zie figuur 4).

- Het aantal volwassenen dat rookt (24,1%) is significant gedaald ten opzichte van zowel 2014 (25,7%) als 2015 (26,3%). De komende jaren zal moeten blijken of deze trend zich verder voortzet.
- Het percentage dagelijks rokers (18,6%) in 2016 is lager dan in 2014 (19,7%), maar het verschil is niet statistisch significant.

- De daling deed zich niet voor onder laagopgeleiden. Onder middelbaar opgeleiden was het percentage rokers in 2016 (26,4%) lager dan in 2015 (29,1%). Dit was ook het geval onder hoog opgeleiden (respectievelijk 17,6% en 20,9%). Prevalenties in beide groepen waren ook lager in 2014 vergeleken met 2016, maar verschillen zijn niet statistisch significant.
- Vanwege de methodebreuk in 2014 kunnen geen uitspraken worden gedaan over trends ten opzichte van eerdere perioden.

Figuur 4 – Prevalentie (%) van roken in de totale bevolking van 18 jaar en ouder, naar kalenderjaar. Peiljaren 2000-2016.

Noot: Dagelijks roken en niet-dagelijks roken telt op tot 'wel eens' roken. Door wijzigingen in de meetmethode tussen 2009-2010 en tussen 2013-2014 zijn de cijfers voor en na deze perioden niet vergelijkbaar [2]. Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor, CBS i.s.m. RIVM en Trimbos-instituut, 2016.

SOORTEN ROOKWAAR

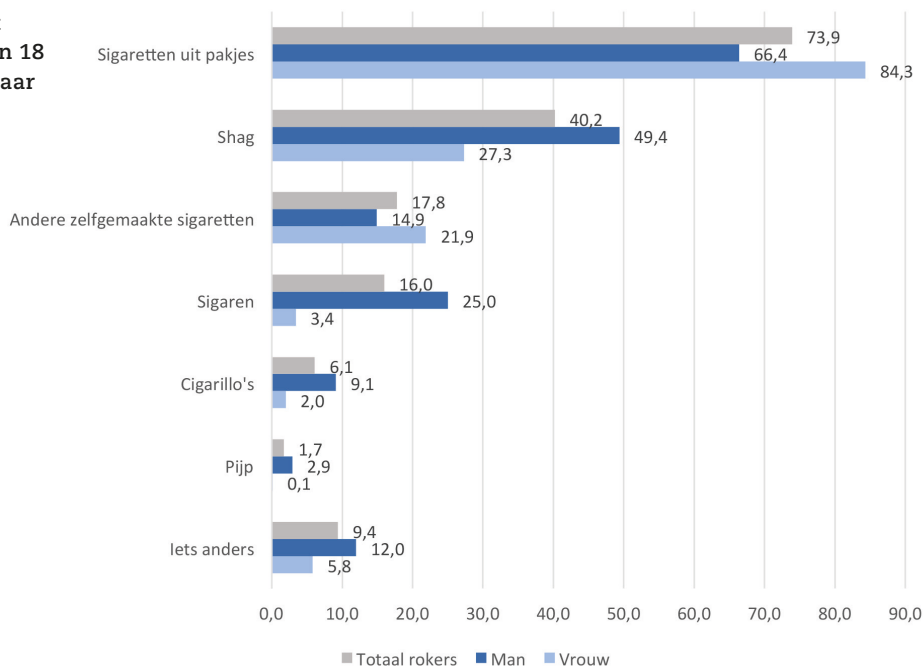
Welk type rookwaar wordt het meest gerookt?

Sigaretten (uit pakjes) zijn in 2016, net als in voorgaande jaren, het meest gebruikte tabaksproduct.

- Van de rokers van 18 jaar en ouder rookt 73,9% (ook) sigaretten uit pakjes (zie figuur 5). Daarna volgen shag (40,2%), andere zelfgemaakte sigaretten (17,8%), sigaren (16,0%), cigarillo's (6,1%) en pijp (1,7%).

- Ook in voorgaande jaren worden sigaretten uit pakjes het vaakst gerookt [4].
- De meeste rokers (60,4%) roken één soort rookwaar; ruim een kwart (26,1%) rookt twee verschillende typen rookwaar.

Figuur 5 – Prevalentie (%) van meest gebruikte rookwaar onder rokers van 18 jaar en ouder en naar geslacht. Peiljaar 2016.

Noot: De verschillende percentages per groep tellen niet op tot 100, omdat mensen meerdere typen tabaksproducten kunnen roken. De e-sigaret wordt apart gerapporteerd. Bron: LSM-A Midden/Leefstijlmonitor, Trimbos-instituut i.s.m. CBS en RIVM, 2016.

Wie roken welk type rookwaar?

Sigaretten zijn onder zowel mannen als vrouwen en onder alle opleidingsniveaus de meest gebruikte rookwaar, maar er zijn wel verschillen tussen groepen.

- Meer vrouwen (84,3%) roken (ook) sigaretten dan mannen (66,4%) (zie figuur 5).
- Mannen roken vaker dan vrouwen shag (49,4% versus 27,3%), sigaren (25,0% versus 3,4%), cigarillo's (9,1% versus 2,0%), pijp (2,9% versus 0,1%) of iets anders (12,0% versus 5,8%; zie figuur 5). Vrouwen daarentegen roken vaker andere zelfgemaakte sigaretten (21,9%) dan mannen (14,9%).
- Hoogopgeleide rokers roken vaker (ook) sigaretten (81,3%) dan middelbaar (76,2%) en laagopgeleide rokers (65,3%), en zij roken ook vaker sigaren (21,0% versus respectievelijk 15,4% en 12,9%), pijp (2,8% versus respectievelijk 1,0% en 1,9%) of iets anders (14,4% versus respectievelijk 8,8% en 6,3%).
- Laagopgeleide rokers roken vaker shag (52,6%) en andere zelfgemaakte sigaretten (22,7%) dan middelbaar (respectievelijk 41,2% en 17,6%) en hoogopgeleiden

(respectievelijk 21,9% en 11,6%). Er zijn geen verschillen tussen opleidingsniveaus in het gebruik van cigarillo's.

- Jongeren roken vaker sigaretten dan ouderen. Volwassenen van 40 tot 75 jaar roken het vaakst shag.
- Dagelijks rokers roken vaker shag (47,5%) en andere zelfgemaakte sigaretten (21,2%) dan niet-dagelijks rokers (respectievelijk 18,4% en 7,8%). Niet-dagelijks rokers roken vaker dan dagelijks rokers sigaretten (82,6% versus 70,9%), sigaren (26,7% versus 12,4%), cigarillo's (8,2% versus 5,4%), pijp (3,0% versus 1,3%) of iets anders (12,8% versus 8,3%).

Waar kopen mensen hun rookwaar?

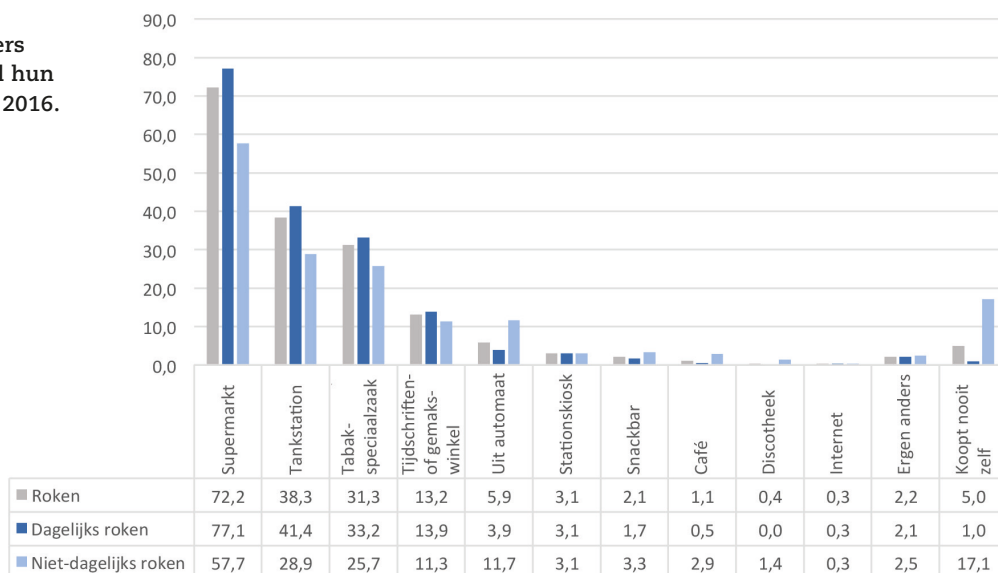
Rookwaar wordt meestal gekocht in supermarkten, tankstations en tabakspeciaalzaken. Dit geldt voor zowel dagelijks rokers als niet-dagelijks rokers. Figuur 6 geeft aan op welke plaatsen rokers hun rookwaren meestal kopen. Hierbij konden zij maximaal drie locaties aankruisen.

- Rokers kopen hun rookwaar meestal (ook) in de supermarkt (72,2%), gevolgd door tankstations (38,3%) en tabakspeciaalzaken (31,3%). Rookwaar wordt het minst vaak gekocht via Internet (0,3%).

- Dagelijks rokers kopen vaker dan niet-dagelijks rokers hun rookwaar in de supermarkt (77,1% versus 57,8%), het tankstation (41,4% versus 28,9%) en tabakspeciaalzaken (33,2% versus 25,7%).
- Niet-dagelijks rokers kopen vaker dan dagelijks rokers hun rookwaar uit een automaat (11,7% versus 3,9%) en aan

de kassa van de snackbar (3,4% versus 1,7%), discotheek (1,4% versus 0%) en het café (2,8% versus 0,5%). Niet-dagelijks rokers kopen hun rookwaar ook vaker niet zelf (17,1%) dan dagelijks rokers (1,0%). Er waren geen significante verschillen voor de andere verkooppunten.

Figuur 6 – Locaties waar rokers van 18 jaar en ouder meestal hun rookwaar kopen (%). Peiljaar 2016.

Noot: Rokers konden (maximaal) drie locaties invullen waar zij meestal hun rookwaar kopen. De percentages tellen daarom niet op tot 100.
Bron: LSM-A Midden/Leefstijlmonitor, Trimbos-instituut i.s.m. CBS en RIVM, 2016.

AANTAL SIGARETTEN / SHAGJES

Hoeveel sigaretten worden gemiddeld gerookt per roker?

Sigarettenrokers rookten in 2016 gemiddeld 10,7 sigaretten (sigaretten uit een pakje of zelf-gerold) per dag.

- Het aantal gerookte sigaretten is gelijk gebleven ten opzichte van 2015 (10,5) en 2014 (10,8).
- Mannen roken evenveel sigaretten (10,7) per dag als vrouwen (10,6).

- Het aantal sigaretten is het laagst onder hoogopgeleide rokers: 7,4 per dag tegenover 11,1 sigaretten per dag onder middelbaar opgeleide rokers en 12,2 sigaretten per dag onder laagopgeleide rokers.
- Sigarettenrokers tussen 40-74 jaar roken de meeste sigaretten per dag (11,8 tot 12,5). De jongste rokers (18-19 jaar) roken het minst aantal sigaretten per dag (6,6).
- Dagelijks sigarettenrokers roken aanzienlijk meer sigaretten per dag (12,8) dan niet-dagelijks rokers (2,6).

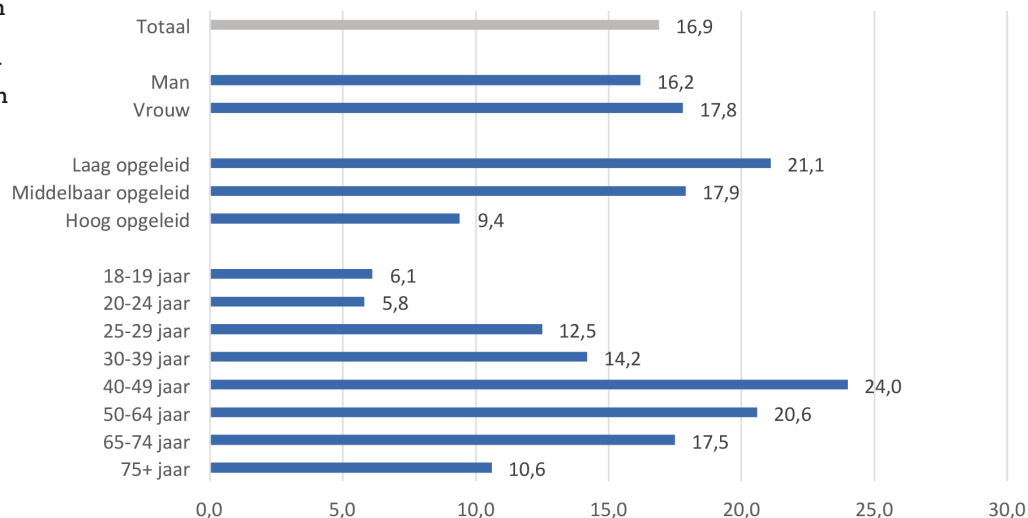
Hoeveel rokers zijn zware rokers?

In de totale bevolking van 18 jaar en ouder is 4,1% een zware roker; dat wil zeggen, rookt 20 of meer sigaretten uit een pakje en/of zelf-gerolde sigaretten per dag.

- Onder de rokers van 18 jaar en ouder is 16,9% een zware roker (zie figuur 7). Dit percentage verschilde niet statistisch significant van 2014 (17,4%) en 2015 (15,6%). Dit geldt ook voor het percentage zware rokers onder de totale bevolking van 18 jaar en ouder.
- Mannen en vrouwen zijn even vaak zware rokers (zie figuur 7).
- Hoogopgeleide rokers zijn minder vaak zware rokers (9,4%) dan middelbaar (17,9%) en laagopgeleide rokers (21,1%; zie figuur 7).
- Het percentage zware rokers is het hoogst onder 40-64-jarigen (20,6% tot 24,0%; zie figuur 7).
- Dagelijks rokers zijn vaker zware rokers (21,6%) dan niet-dagelijks rokers (1,0%).

Figuur 7 – Prevalentie (%) van zwaar roken* onder rokers van 18 jaar en ouder en naar geslacht, opleidingsniveau en leeftijd. Peiljaar 2016.

* Gemiddeld 20 of meer sigaretten of shagjes per dag roken. Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor, CBS i.s.m. RIVM en Trimbos-instituut, 2016.

ELEKTRONISCHE SIGARETTEN EN WATERPIJP

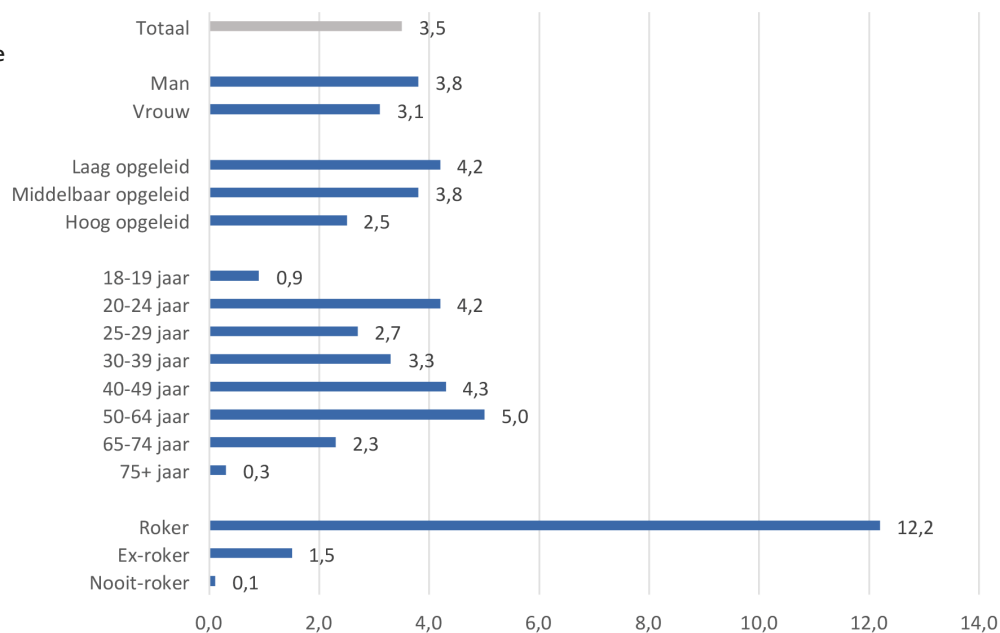
Hoeveel mensen gebruiken elektronische sigaretten?

In 2016 gebruikte 3,5% van de volwassenen van 18 jaar en ouder 'wel eens' de e-sigaret, even veel mannen als vrouwen (zie figuur 8).

- Het gebruik van de e-sigaret is hoger onder laagopgeleiden (4,2%) en middelbaar opgeleiden (3,8%) dan onder hoog opgeleiden (2,5%; zie figuur 8).
- Van de e-sigaret gebruikers, gebruikte 39,5% dagelijks de e-sigaret.

- Meer dan een kwart van de e-sigaret gebruikers (26,1%) heeft de e-sigaret langer dan 12 maanden geleden voor het laatst gebruikt, 33,7% gebruikte de e-sigaret in de afgelopen 12 maanden maar langer dan 30 dagen geleden en 40,2% gebruikte de e-sigaret in de afgelopen 30 dagen.
- Van de volwassenen van 18 jaar en ouder heeft 4,5% vroeger een e-sigaret gebruikt.

Figuur 8 – Prevalentie (%) van gebruik van de e-sigaret in de totale bevolking van 18 jaar en ouder en naar geslacht, opleidingsniveau, leeftijd en rookstatus. Peiljaar 2016.

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor, CBS i.s.m. RIVM en Trimbos-instituut, 2016.

Gebruiken rokers vaker de e-sigaret?

Rokers gebruikten vaker de e-sigaret dan niet-rokers (zie figuur 8).

- Van de e-sigaret gebruikers was 85,0% ook een 'reguliere' roker (dagelijks of niet-dagelijks roken).
- Onder de rokers gebruikte 12,2% wel eens een e-sigaret (zie figuur 8). Dagelijks rokers gebruikten vaker (14,0%) de e-sigaret dan niet-dagelijks rokers (5,9%).
- Van degenen die (ooit) hebben gerookt én (ooit) een e-sigaret hebben gebruikt, gebruikte het merendeel (93,2%) eerst een gewoon tabaksproduct en 3,0% gebruikte eerst de e-sigaret.
- De e-sigaret is in voorgaande jaren niet gemeten in de Leefstijlmonitor. Er kunnen daarom geen uitspraken worden gedaan over de trend.

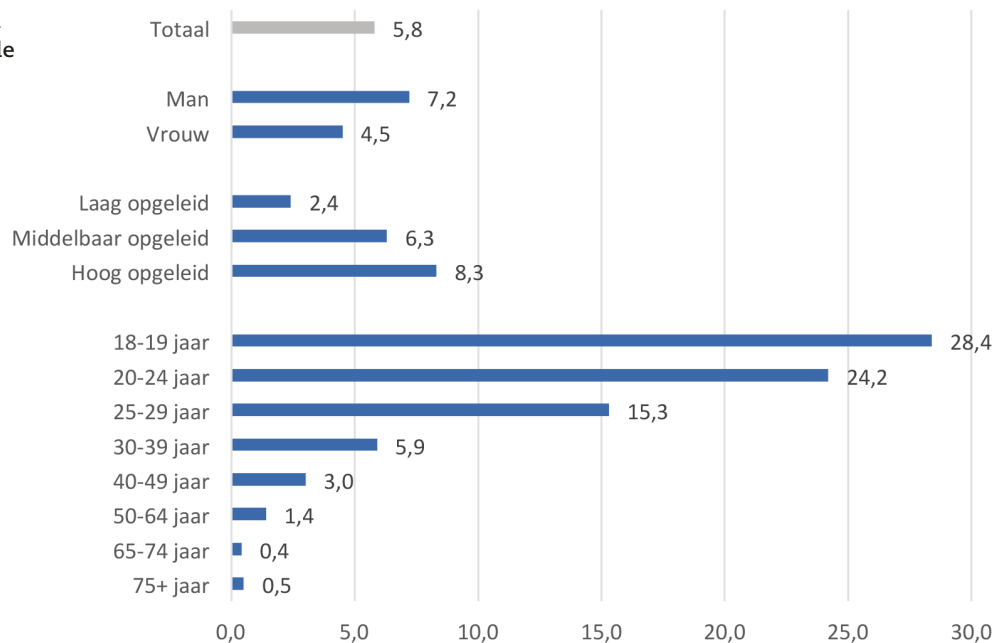
- Meer dan de helft van de waterpijp gebruikers heeft langer dan 12 maanden geleden waterpijp gerookt (51,8%), 16,1% deed dit nog in de afgelopen maand en 32,0% in het afgelopen jaar, maar langer dan een maand geleden.
- Van de volwassenen van 18 jaar en ouder heeft 8,9% vroeger een waterpijp gebruikt.
- De waterpijp wordt het meest gebruikt door mannen, jongeren en hoogopgeleiden (zie figuur 9).
- Rokers gebruikten vaker (12,6%) een waterpijp dan niet-rokers (3,8%). Dagelijks rokers gebruikten de waterpijp minder vaak (9,8%) dan niet-dagelijks rokers (20,7%).
- De helft (50,1%) van de waterpijpgebruikers is géén 'reguliere' roker.

Hoeveel mensen roken waterpijp?

In 2016 gebruikte 5,8% van de bevolking van 18 jaar en ouder 'wel eens' waterpijp (zie figuur 9).

- Het ging overwegend om incidenteel gebruik: bijna de helft rookt de waterpijp één of meerdere keren per jaar (42,1%), 12,2% rookt de waterpijp maandelijks en 2,3% wekelijks; een minderheid (1,9%) gebruikt de waterpijp dagelijks. Het overige deel (41,6%) gebruikt de waterpijp minder dan één keer per jaar.

Figuur 9 – Prevalentie (%) van gebruik van de waterpijp in de totale bevolking van 18 jaar en ouder en naar geslacht, opleidingsniveau en leeftijd. Peiljaar 2016.

Bron: LSM-A Midden/Leefstijlmonitor, Trimbos-instituut i.s.m. CBS en RIVM, 2016.

STOPPEN MET ROKEN

Hoeveel rokers deden in 2016 een stoppoging?

In 2016 deed 38,1% van de rokers van 18 jaar en ouder een stoppoging, waarvan 85,4% het 24 uur of langer heeft volgehouden (serieuze stoppoging).

- In totaal deed 32,5% van de rokers in 2016 een serieuze stoppoging. Dit percentage is gelijk gebleven ten opzichte van 2014 (32,9%) en 2015 (32,1%).
- Het percentage rokers dat een serieuze stoppoging heeft gedaan verschilde niet naar geslacht, opleiding of leeftijd.
- Wel deden dagelijks rokers minder vaak (31,2%) een serieuze stoppoging dan niet-dagelijks rokers (37,1%).

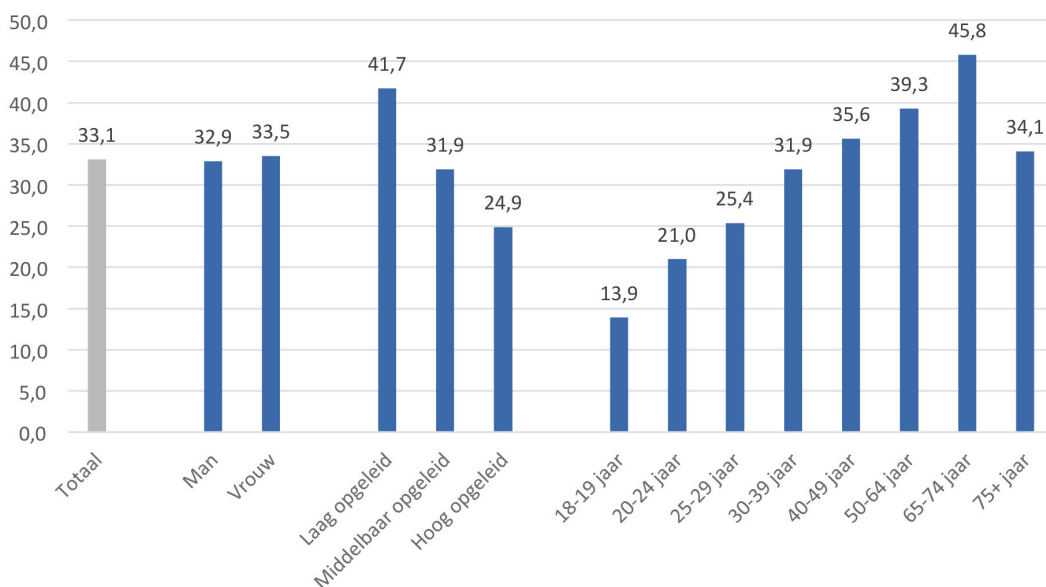
Hoeveel rokers ontvingen een stopadvies van zorgverleners?

Van de rokers van 18 jaar en ouder die minimaal één zorgverlener hebben bezocht in de afgelopen 12 maanden, ontving 33,1% een stopadvies (zie figuur 10).

- In de LSM-A Midden is het stopadvies uitgevraagd voor de huisarts, medisch specialist, psycholoog, tandarts en verloskundige.
- Mannen (32,9%) en vrouwen (33,5%) ontvingen even vaak een stopadvies (zie figuur 10).
- Laagopgeleide rokers ontvingen vaker een stopadvies (41,7%) dan middelbaar (31,9%) en hoog opgeleide rokers (24,9%; zie figuur 10).
- Rokers in de leeftijd van 40 jaar en ouder ontvingen het vaakst een stopadvies (34,1% tot 45,8%; zie figuur 10).
- Dagelijks rokers kregen vaker een stopadvies (40,0%) dan niet-dagelijks rokers (12,9%).

Figuur 10 – Stopadvies ontvangen van (minimaal één) zorgverlener (%) onder rokers van 18 jaar en ouder en naar geslacht, opleidingsniveau en leeftijd. Peiljaar 2016.

Noot: Getoonde gegevens hebben betrekking op rokers die met minimaal één zorgverlener contact hebben gehad in de afgelopen 12 maanden. Bron: LSM-A Midden/Leefstijlmonitor, Trimbos-instituut i.s.m. CBS en RIVM, 2016.

Welke zorgverleners gaven in 2016 een stopadvies?

Verloskundigen geven relatief het vaakst een stopadvies, gevolgd door de huisarts en medisch specialist.

- Van de rokers van 18 jaar en ouder contacteerde 72,2% de huisarts in de afgelopen 12 maanden. Van hen ontving 23,8% een stopadvies.
- Medisch specialisten werden bezocht door 43,4% van de rokers, waarvan 22,4% een stopadvies ontving.
- Van de rokers die in de afgelopen 12 maanden een tandarts hebben bezocht (73,7%), ontving 18,0% een stopadvies.
- 13,1% van de rokers heeft in de afgelopen 12 maanden contact gehad met de psycholoog, psychiater of psychotherapeut. Van hen ontving 7,1% een stopadvies.
- Van degenen die een verloskundigen hebben bezocht (9,9%), voor zichzelf of hun partner, ontving 36,2% een stopadvies. Voor mannen was dit 25,9% en voor vrouwen 57,1%. Het absolute aantal respondenten is hierbij echter laag (in totaal hebben 81 rokers de verloskundige gecontacteerd).

Hoe vaak werden hulpmiddelen aangeraden door zorgverleners?

Niet alle rokers die een stopadvies hebben ontvangen kregen een hulpmiddel aangeraden. Huisartsen en medisch specialisten adviseren het vaakst een hulpmiddel bij het stoppen met roken.

- Van de rokers van 18 jaar en ouder die een stopadvies hebben ontvangen, kreeg 37,4% een hulpmiddel geadviseerd.
- Een hulpmiddel kan bestaan uit nicotine-vervangers, andere medicijnen, elektronische sigaret, professionele begeleiding (individueel of in groepsverband) of online hulpprogramma's of (mobiele) apps.
- Aan 62,6% van de rokers die een stopadvies hebben ontvangen werd geen van bovenstaande hulpmiddelen geadviseerd.
- De huisarts adviseerde 49,0% van de rokers een hulpmiddel, de tandarts 12,1%, de medisch specialist 39,2%, de psycholoog 40,6% en de verloskundige 20,3%.

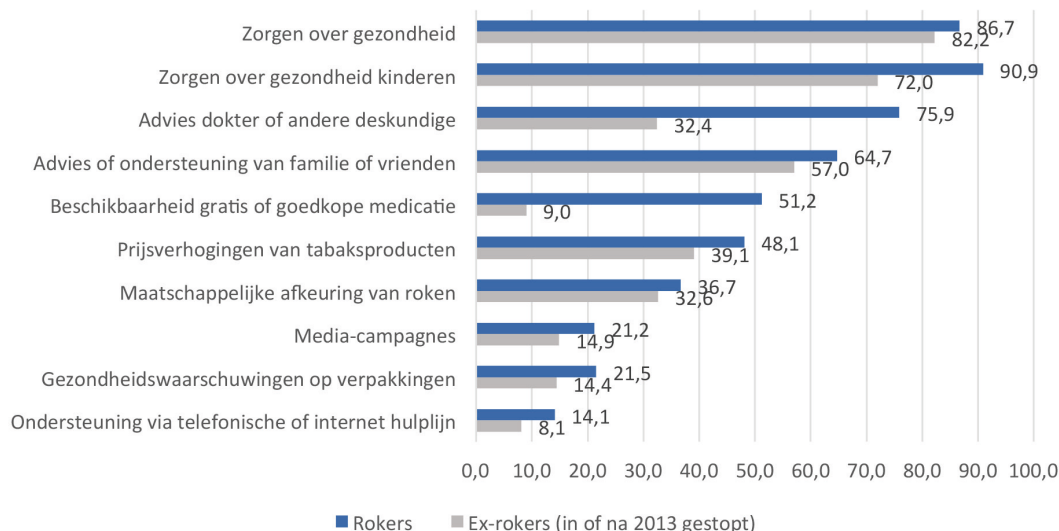
Wat zijn redenen om te stoppen met roken?

Zorgen over de eigen gezondheid of de gezondheid van kinderen (indien van toepassing) vormen de belangrijkste motivatie voor stoppen onder zowel huidige rokers als ex-rokers, gevolgd door advies door deskundigen en advies of ondersteuning van familie of vrienden (zie figuur 11).

- Van alle huidige rokers geeft 86,7% aan dat zorgen over hun eigen gezondheid zou motiveren om te stoppen. Van de rokers met kinderen geeft 90,9% aan dat zorgen om hun kinderen zou motiveren om te stoppen.
- Ook voor recente ex-rokers (die sinds 2013 zijn gestopt) zijn dit naar eigen zeggen belangrijke redenen geweest om te stoppen.
- Van de huidige rokers denkt 75,9% dat een advies van een dokter of andere deskundige zou motiveren tot stoppen. Voor de ex-rokers ligt dit veel lager: minder dan een derde (32,4%) geeft aan dat een advies van een deskundige hen heeft gemotiveerd om te stoppen.
- Een dergelijk verschil is ook aanwezig voor de beschikbaarheid van gratis of goedkope stoppen-met-roken medicatie: van de huidige rokers geeft de helft (51,2%) aan dat dit zou motiveren tot stoppen, terwijl dit voor één tiende van de ex-rokers (9,0%) naar eigen zeggen een motivatie is geweest om te stoppen.
- Bij meer dan de helft van zowel de rokers (64,7%) als ex-rokers (57,0%) motiveert - of motiveerde - advies of ondersteuning van familie of vrienden tot stoppen met roken.
- Ondersteuning via een telefonische of internet hulplijn motiveert het minst tot stoppen, indien van toepassing, voor zowel rokers (14,1%) als ex-rokers (8,1%).
- Een kanttekening bij deze vraag is dat respondenten niet altijd de keuze hadden voor 'niet van toepassing', en mogelijk niet met genoemde antwoordopties te maken hebben gehad, hier van af weten en/of er mee in aanraking zijn gekomen.

Figuur 11 – Motiverende redenen om te stoppen met roken (%) onder rokers en ex-rokers* van 18 jaar en ouder. Peiljaar 2016.

*Ex-rokers die in of na 2013 zijn gestopt met roken. Bron: LSM-A Midden/Leefstijlmonitor, Trimbos-instituut i.s.m. CBS en RIVM, 2016.

MEEROKEN

Hoeveel volwassenen worden binnen blootgesteld aan tweedehands rook?

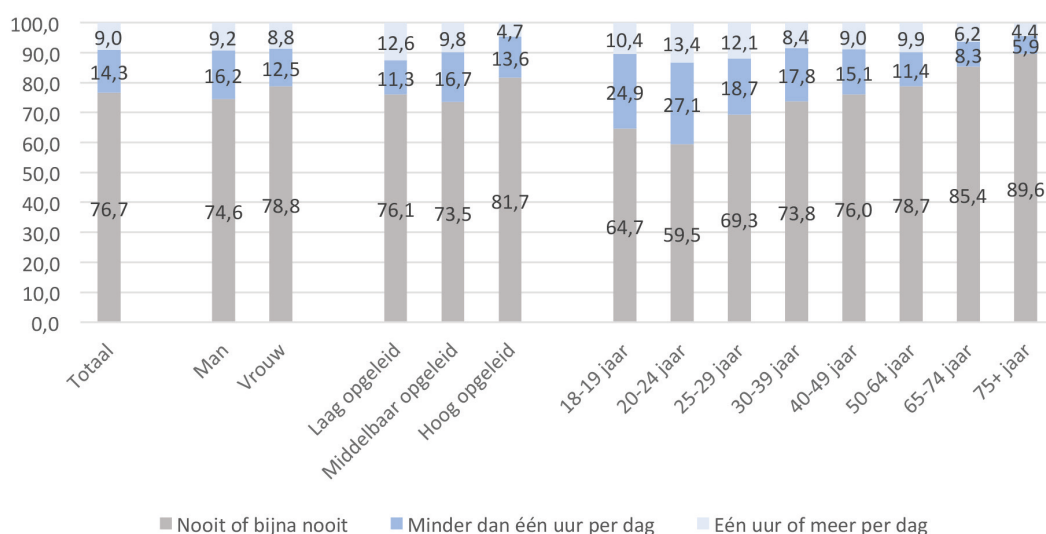
Bijna een kwart (23,3%) van de volwassenen van 18 jaar en ouder wordt dagelijks binnen blootgesteld aan tabaksrook van anderen (zie figuur 12). Dit kan bijvoorbeeld in huis of in de auto zijn.

- Ruim drie kwart (76,7%) van de volwassenen wordt binnen (bijna) nooit blootgesteld aan tabaksrook van anderen, 14,3% minder dan één uur per dag en 9,0% wordt één uur of meer per dag binnen blootgesteld aan tabaksrook van anderen (zie figuur 12).
- Het percentage volwassenen dat één uur of langer per dag binnen wordt blootgesteld aan rook van anderen is in 2016 (9,0%) lager dan in 2014 (10,7%), maar verschilt niet

ten opzichte van 2015 (9,9%). Er zijn geen veranderingen in (bijna) nooit en minder dan één uur per dag binnen blootgesteld worden aan tabaksrook van anderen.

- Onder mannen, jongeren en middelbaar opgeleiden komt binnen meeroken het vaakst voor (zie figuur 12).
- Meeroken komt vaker voor bij zelf rokende volwassenen (41,6%) dan bij niet-rokers (17,5%). Dagelijks rokers worden vaker één uur of langer binnen blootgesteld aan tabaksrook van anderen (24,9%) dan niet-dagelijks rokers (9,4%). Niet-dagelijks rokers worden vaker (bijna) nooit blootgesteld aan meeroken (68,6%) dan dagelijks rokers (55,4%).
- Er is niet uitgevraagd of mensen buiten worden blootgesteld aan tabaksrook van anderen.

Figuur 12 – Mate van blootstelling aan tabaksrook (%) in bevolking van 18 jaar en ouder en naar geslacht, opleidingsniveau en leeftijd. Peiljaar 2016.

Noot: Getoonde gegevens betreffen de percentages voor de totale bevolking (zowel rokers als niet-rokers). Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor, CBS i.s.m. RIVM en Trimbos-instituut, 2016.

Hoeveel mensen roken in het bijzijn van kinderen?

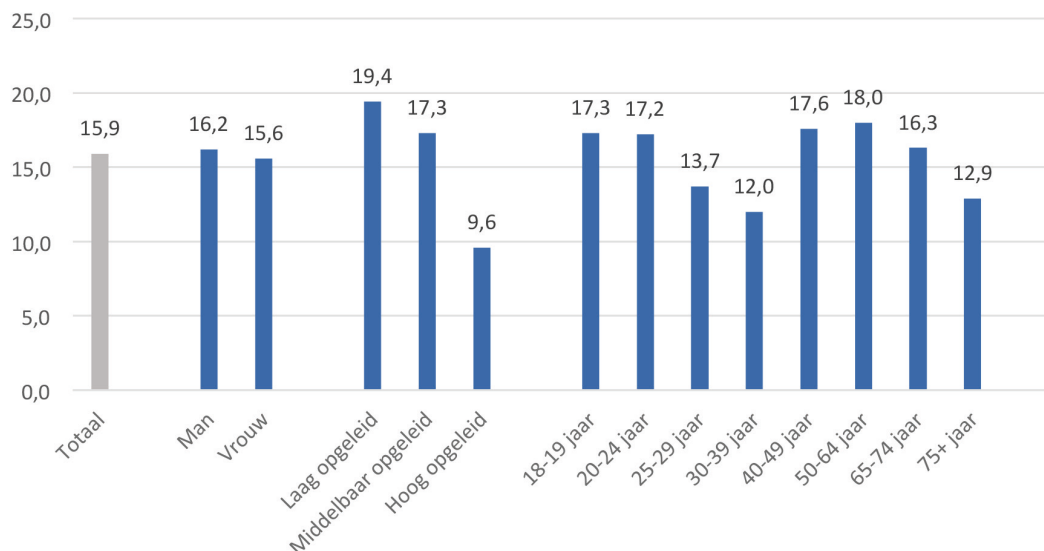
Van de rokers, rookt 15,9% wel eens binnen in het bijzijn van kinderen jonger dan 18 jaar (zie figuur 13).

- In totaal rookt 56,9% van de rokers wel eens binnen, bijvoorbeeld thuis of in de auto.
- Hiervan rookt 28,0% wel eens in aanwezigheid van kinderen jonger dan 18 jaar. Dit komt neer op 15,9% van de rokers (zie figuur 13) en 3,7% van de totale bevolking.
- Hoogopgeleide rokers roken minder vaak binnen in aanwezigheid van kinderen dan rokers met een laag of

middelbaar opleidingsniveau (respectievelijk 9,6% versus 19,4% en 17,3%; zie figuur 13).

- Dagelijks rokers roken vaker binnen in aanwezigheid van kinderen (19,5%) dan niet-dagelijks rokers (5,4%).
- Er zijn geen verschillen tussen mannen en vrouwen (zie figuur 13).
- In de Leefstijlmonitor is niet uitgevraagd hoeveel mensen buiten roken in het bijzijn van kinderen.

Figuur 13 – Prevalentie (%) van binnen roken in aanwezigheid van kinderen jonger dan 18 jaar onder rokers van 18 jaar en ouder en naar geslacht, opleidingsniveau en leeftijd. Peiljaar 2016.

Noot: Getoonde gegevens hebben betrekking op alle rokers van 18 jaar en ouder, ongeacht of zij binnen roken of niet.

Bron: LSM-A Midden/Leefstijlmonitor, Trimbos-instituut i.s.m. CBS en RIVM, 2016.

REFERENTIES

- 1 Kramers P.G.N., van den Berg M., van den Brink C.L., Achterberg P.W., Harbers M.M. & van Oers J.A.M. (2012). Monitoring van leefstijl in Nederland: Een traject voor verbetering. Bilthoven: RIVM.
- 2 Morren M. & Willems R (2016). Gezondheidsenquête 2014: een analyse van de methodebreuk. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- 3 Centraal Bureau voor de Statistiek (2017). Gezondheidsenquête vanaf 2014. Geraadpleegd op 28 juni 2017 via: <https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/onderzoeksomschrijvingen/korte-onderzoeksbeschrijvingen/gezondheidsenquête-vanaf-2014>.
- 4 Verdurmen J., Monshouwer K. & van Laar L. (2015). Factsheet Continu Onderzoek Rookgewoonten 2014. Utrecht: Trimbos-instituut.

**ROKEN
INFOLIJN
0900-1995**

€ 0,10/min
+ de kosten van uw
mobiele telefoon

Colofon

Auteurs

Linda Springvloed
Margriet van Laar

Ontwerp & productie

Canon Nederland N.V.

Beeld

www.istockphoto.com

Deze uitgave is te bestellen via www.trimbos.nl/webwinkel met artikelnummer AF1582.

Deze factsheet is gemaakt in opdracht van het ministerie van VWS.

© 2017, Trimbos-instituut, Utrecht

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze opgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande toestemming van het Trimbos-instituut.